Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (fjärde avdelningen)

den 16 juli 2026 *

”Begäran om förhandsavgörande – Rättsstat – Domares oavhängighet – Artikel 19.1 andra stycket FEU – Artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna – Nationell lagstiftning som gör det möjligt att kontrollera huruvida en domare som tjänstgör vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen, Polen) uppfyller kraven på oavhängighet och opartiskhet – Vilka domare som ingår i den dömande sammansättning som ska kontrollera huruvida dessa krav är uppfyllda – Villkoren för utnämning av en ledamot som ingår i en sådan sammansättning är behäftade med en oegentlighet – Följderna av denna oegentlighet – Opartiskhet – Unionsrättens företräde”

I mål C-748/23 [Gekus] [i],

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Sąd Najwyższy (Högsta domstolen, Polen) genom beslut av den 20 oktober 2023, som inkom till domstolen den 6 december 2023, i målet

C. Limited

mot

M. S.,

meddelar

DOMSTOLEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden I. Jarukaitis (referent), domstolens ordförande K. Lenaerts, tillika tillförordnad domare på fjärde avdelningen, samt domarna M. Condinanzi, N. Jääskinen och R. Frendo,

generaladvokat: N. Emiliou,

justitiesekreterare: handläggaren E. Sartori,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 4 juni 2025,

* Rättegångsspråk: polska.

[i] Förevarande mål har getts ett fiktivt namn. Detta namn är inte någon av rättegångsdeltagarnas verkliga namn.

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

– C. Limited, genom M. Kotowicz och M. Radwan-Röhrenschef, adwokaci,

– M. S., genom J. Baniewska och M. Gutowski, adwokaci, samt genom R. Rogala, radca prawny,

– Polens regering, genom B. Majczyna, D. Mazur, M. Rzotkiewicz och S. Żyrek, samtliga i egenskap av ombud,

– Belgiens regering, genom C. Jacob, M. Jacobs, C. Pochet och L. Van den Broeck, samtliga i egenskap av ombud,

– Nederländernas regering, genom M.K. Bulterman och J.M. Hoogveld, båda i egenskap av ombud,

– Europeiska kommissionen, genom K. Herrmann, P. Stancanelli och P.J. O. Van Nuffel, samtliga i egenskap av ombud,

och efter att den 1 augusti 2025 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 19.1 andra stycket FEU, jämförd med artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna (nedan kallad stadgan).

2 Begäran har framställts i ett mål mellan C Limited, ett bolag bildat enligt irländsk rätt, och M. S., en irländsk medborgare. Målet rör ett betalningskrav som följer av rättshandlingar som utförts i Polen.

Tillämpliga bestämmelser

3 I artikel 29 i ustawa o Sądzie Najwyższym (lagen om Högsta domstolen) av den 8 december 2017 (Dz. U. 2018, position 5), i dess lydelse enligt ustawa o zmianie ustawy o Sądzie Najwyższym oraz niektórych innych ustaw (lagen om ändring av lagen om Högsta domstolen och vissa andra lagar) av den 9 juni 2022 (Dz. U. 2022, position 1259) (nedan kallad lagen om Högsta domstolen), föreskrivs följande:

”…

2. Inom ramen för [Sąd Najwyższys (Högsta domstolen, Polen)] eller dess domstolsorgans verksamhet är det inte tillåtet att ifrågasätta lagenligheten vad gäller [domstolar], statens konstitutionella organ och organ som utövar tillsyn och rättsskydd.

3. [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)] eller något annat maktutövande organ kan varken fastställa eller bedöma lagenligheten av utnämningen av en domare eller den behörighet att fullgöra sådana rättskipande uppgifter som följer av utnämningen.

4. Omständigheterna kring utnämningen av en domare i [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)] kan inte utgöra ensam grund för att ifrågasätta ett avgörande som är fattat med denne domares deltagande eller för att ifrågasätta domarens oavhängighet och opartiskhet.

5. Det är tillåtet att pröva huruvida en domare i [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)] eller en biträdande domare i [den domstolen] uppfyller kraven på oavhängighet och opartiskhet, med beaktande av omständigheterna kring vederbörandes utnämning och vederbörandes uppträdande efter utnämningen, på begäran av en sådan part som avses i § 7, om det under omständigheterna i ett särskilt fall kan leda till ett åsidosättande av principen om oavhängighet eller opartiskhet som påverkar utgången i målet, med beaktande av den partens situation och målets art.

6. En begäran om fastställelse av efterlevnad av kraven i enlighet med § 5 [(nedan kallat oavhängighets- och opartiskhetstestet)] får lämnas in mot en domare i [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)] eller en biträdande domare i denna domstol, som är knuten till den rättsliga sammansättning som prövar:

1) ett överklagande,

…

7. Varje part i ett förfarande vid [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)] i de fall som avses i § 6 ska ha rätt att inge en sådan begäran.

…

9. Begäran ska uppfylla de krav som föreskrivs för en inlaga och ska dessutom innehålla följande:

1) en begäran om fastställelse av att villkoren i § 5 är uppfyllda i det aktuella fallet.

2) de omständigheter som ligger till grund för begäran och bevisning till stöd för dessa omständigheter.

10. En begäran som inte uppfyller villkoren i artikel 29 § 9 lagen om Högsta domstolen ska avvisas utan att den sökande ges möjlighet att åtgärda formfel. En begäran som lämnats in efter fristens utgång eller som av någon annan anledning inte kan tas upp till prövning ska också avvisas.

…

15. Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)] ska pröva begäran bakom stängda dörrar i en sammansättning bestående av fem domare som utses genom lottning bland samtliga ledamöter i [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)], efter att ha hört den domare mot vilken begäran riktas, såvida inte en utfrågning är omöjlig eller mycket svår. Domaren får lämna sina synpunkter skriftligen. Den berörda domaren är utesluten från lottningen.

…

18. Om Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) bifaller begäran ska den förklara domaren jävig i målet. Den omständigheten att en domare förklaras vara jävig i ett mål får inte utgöra grund för att förklara domaren jävig i andra mål där denna domare har deltagit i prövningen av målet.

…

21. Det beslut som meddelas efter det att begäran prövats av [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)] får överklagas till en dömande sammansättning bestående av sju domare som utses genom lottning bland samtliga ledamöter i [Sąd Najwyższy (Högsta domstolen)]. Den berörda domaren och de domare som deltog i det överklagade beslutet är uteslutna från lottningen.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

4 Det nationella målet rör en tvist mellan C. Limited, ett irländskt bolag, och M. S., en irländsk medborgare. Målet rör deras respektive rättigheter och skyldigheter i samband med rättshandlingar som ingåtts i Polen.

5 Det framgår av handlingarna i målet att Sąd Apelacyjny w Warszawie (Appellationsdomstolen i Warszawa, Polen), genom dom av den 10 juni 2021, förpliktade M.S. att till C. Limited betala ett belopp motsvarande storleken på det bolagets fordran.

6 Den 29 juli 2021 framställde M.S. en ansökan till High Court (Överdomstolen i tvistemål, Irland), med stöd av artikel 46, jämförd med artikel 45.1 a i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1215/2012 av den 12 december 2012 om domstols behörighet och om erkännande och verkställighet av domar på privaträttens område (EUT L 351, 2012, s. 1), och yrkade att denna domstol skulle vägra att erkänna och verkställa den dom som meddelats av Sąd Apelacyjny w Warszawie (Appellationsdomstolen i Warszawa) på grund av att M.S. rätt till en domstol som har inrättats enligt lag hade åsidosatts på grund av att en domare som utnämnts av den polska justitieministern på obestämd tid ingick i den dömande sammansättning som meddelade den domen.

7 Samtidigt överklagade M.S. denna dom från Sąd Apelacyjny w Warszawie (Appellationsdomstolen i Warszawa) till Sąd Najwyższy (Högsta domstolen). En sammansättning bestående av tre domare, däribland domaren JG, utsågs att pröva överklagandet.

8 C. Limited lämnade in en begäran om att oavhängighets- och opartiskhetstestet skulle tillämpas på domaren JG, i enlighet med det förfarande som föreskrivs i artikel 29 i lagen om Högsta domstolen.

9 För att visa att domaren JG inte uppfyllde kraven på oavhängighet och opartiskhet åberopade C. Limited olika omständigheter, i synnerhet omständigheterna kring nämnda domares utnämning.

10 För det första gjorde C. Limited gällande att domaren JG utnämndes till domare vid tvistemålsavdelningen vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) den 10 oktober 2018 på grundval av Krajowa Rada Sądownictwas (Nationella domstolsrådet, Polen) (nedan kallat KRS) resolution nr 330/2018, trots att verkställigheten av den resolutionen hade skjutits upp den 27 september 2018 genom beslut av Naczelny Sąd Administracyjny (Högsta förvaltningsdomstolen, Polen). Genom dom av den 6 maj 2021 upphävde sistnämnda domstol den resolutionen.

11 För det andra åberopade C. Limited domaren JG:s uppträdande efter det att denne hade utnämnts att tjänstgöra vid tvistemålsavdelningen vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) och hänvisade i detta avseende till en förklaring av den 28 november 2019, vilken undertecknats av vissa domare på den avdelningen, däribland JG. I förklaringen angavs att domen av den 19 november 2019, A.K. m.fl.(Oavhängigheten hos avdelningen för disciplinära mål vid Högsta domstolen) (C-585/18, C-624/18 och C-625/18, EU:C:2019:982), inte är tillämplig på de domare vid nämnda avdelning som tillsatts på grundval av en KRS-resolution som antagits av KRS i dess nya sammansättning.

12 För det tredje har C. Limited hänvisat till den omständigheten att M.S. vid irländsk domstol har yrkat att den domstolen ska vägra att förklara domen från Sąd Apelacyjny w Warszawie (Appellationsdomstolen i Warszawa) verkställbar. M.S. har därvid gjort gällande att hans rätt att få sin sak prövad av en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag har åsidosatts. Under dessa omständigheter ska förfarandet vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen), enligt C. Limited, genomföras av domare vars oavhängighet och opartiskhet det inte råder något tvivel om.

13 I enlighet med det förfarande som föreskrivs i artikel 29 i lagen om Högsta domstolen utsågs genom lottning fem domare vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) att ingå i den dömande sammansättning som skulle pröva begäran om oavhängighets- och opartiskhetstestet. Denna sammansättning bestod av två domare vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) som utnämnts före år 2018 och tre domare som utnämnts på förslag av KRS i dess nya sammansättning.

14 Vid prövningen av huruvida nämnda begäran från C. Limited kan tas upp till prövning hyser den hänskjutande domstolen, vilken har att pröva denna fråga i en sammansättning med en ensamdomare, som är referent och som också är ordförande i den dömande sammansättningen med fem domare, tvivel om tolkningen av artikel 29 § 5 lagen om Högsta domstolen, mot bakgrund av artikel 19.1 andra stycket FEU, jämförd med artikel 47 i stadgan.

15 Den hänskjutande domstolen har i detta avseende hänvisat till de två tolkningar av denna bestämmelse i nationell rätt som avser tillämpningen av oavhängighets- och opartiskhetstestet, vilka följer av praxis från Sąd Najwyższy (Högsta domstolen).

16 Enligt den första så kallade strikta tolkningen ska en begäran som grundar sig på artikel 29 § 5 lagen om Högsta domstolen avvisas i samband med prövningen av huruvida en sådan begäran kan tas upp till prövning om den endast grundar sig på omständigheterna kring utnämningen av den berörda domaren vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen). Enligt den tolkningen ska nämligen en begäran om att nämnda test ska tillämpas precisera dels dessa omständigheter och domarens uppträdande efter utnämningen, vilka gör det möjligt att anse att nämnda domare inte uppfyller kraven på oavhängighet och opartiskhet, dels vilken inverkan åsidosättandet av dessa krav har på utgången i det mål i samband med vilket denna begäran lämnades in, med hänsyn till målets beskaffenhet.

17 Enligt den andra tolkningen ska en begäran som framställts med stöd av artikel 29 § 5 lagen om Högsta domstolen vara föremål för en mer omfattande prövning, med utgångspunkt i den gemensamma resolution som antogs av tvistemålsavdelningen respektive brottmålsavdelningen och avdelningen för arbetsrättsliga och socialförsäkringsrättsliga mål vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) den 23 januari 2020. Det fastställdes i den resolutionen att KRS inte utgjorde ett oberoende organ, eftersom det då lagen av den 8 december 2017 trädde i kraft blev direkt underställt de politiska myndigheterna. Enligt nämnda resolution utgör en dömande

sammansättning, i vilken en av ledamöterna är en person som utnämnts till domare vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) på förslag av KRS i dess nya sammansättning, en rättsstridigt sammansatt domstol, vilket innebär att det aktuella domstolsförfarandet är ogiltigt.

18 I förevarande fall vill den hänskjutande domstolen få klarhet i huruvida kravet på en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag är uppfyllt, trots att tre ledamöter i sammansättningen med fem domare som utsetts genom lottning för att pröva C. Limiteds begäran om oavhängighets- och opartiskhetstestet berörs av den resolution som antagits av de tre avdelningar som nämns i punkten ovan. Enligt den hänskjutande domstolen ska de domare som utnämnts till Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) på förslag av KRS i dess nya sammansättning inte delta i prövningen av denna typ av begäranden, eftersom detta skulle strida mot rätten till en rättvis rättegång. Den hänskjutande domstolen vill i detta sammanhang få klarhet i hur sådana begäranden ska handläggas i enlighet med kraven i artikel 19.1 andra stycket FEU, jämförd med artikel 47 i stadgan.

19 Mot denna bakgrund beslutade Sąd Najwyższy (Högsta domstolen), i en sammansättning med en ensamdomare, att vilandeförklara målet och att ställa följande tolkningsfrågor till EU-domstolen:

”1) Ska artikel 19.1 andra stycket FEU, jämförd med artikel 47 i [stadgan], tolkas så, att redan omständigheterna kring utnämning av domare i sig kan tyda på att en domare inte uppfyller kraven på oavhängighet och opartiskhet, om de leder till att en domstol inrättas som innebär ett åsidosättande av den enskildes rätt till [en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag] eller, alternativt, att det som är avgörande för ett bristande iakttagande av dessa krav är huruvida en domare passivt (genom att döma) har godtagit oegentligheter i förfarandet för utnämning av honom eller henne, vilka har lett till att en domstol inrättas som innebär ett åsidosättande av den enskildes rätt till [en sådan domstol]?

2) Ska artikel 19.1 andra stycket FEU, jämförd med artikel 47 i [stadgan], tolkas så, att mål avseende oavhängighet och opartiskhet av domare vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) inte får prövas av domare vars medverkan strider mot den enskildes rätt till domstolsprövning, på grund av att de utnämnts till domare vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen), på förslag av [KRS] [i dess nya sammansättning] …?

3) Om fråga 2 besvaras jakande, ska artikel 19.1 andra stycket FEU, jämförd med artikel 47 i [stadgan], tolkas så, att Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) är skyldig att från domstolens sammansättning i ett mål avseende domares oavhängighet och opartiskhet utesluta medverkan av sådana domare och, i sista hand, underlåta att tillämpa en bestämmelse i nationell rätt enligt vilken en sammansättning med fem domare föreskrivs i sådana mål samt pröva begäran utan medverkan av sådana domare, i en annan sammansättning som föreskrivs i nationell rätt?”

Huruvida tolkningsfrågorna kan tas upp till prövning

20 C. Limited har gjort gällande att den första frågan inte kan tas upp till prövning, eftersom domstolens svar inte är nödvändigt för att pröva bolagets begäran om oavhängighets- och opartiskhetstestet. Enligt C. Limited grundar sig begäran inte enbart på omständigheterna kring utnämningen av den berörda domaren, utan även på andra omständigheter, såsom domarens uppträdande efter utnämningen. Nämnda begäran uppfyller således kraven i artikel 29 i lagen om Högsta domstolen och ska därför prövas i sak, oavsett hur EU-domstolen besvarar denna fråga.

21 Det ska i detta hänseende påpekas att begäran om oavhängighets- och opartiskhetstestet i det nationella målet visserligen grundar sig på flera omständigheter, varav vissa inte har något samband med omständigheterna kring utnämningen av den berörda domaren. Det förhållandet räcker emellertid inte för att den första frågan ska sakna relevans för utgången i målet.

22 Den hänskjutande domstolen har nämligen ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artikel 19.1 FEU, jämförd med artikel 47 i stadgan, ska tolkas så, att omständigheterna kring utnämningen av en domare i sig kan medföra att domaren inte uppfyller de krav på oavhängighet och opartiskhet som uppställs i dessa bestämmelser. Om EU-domstolen besvarar denna fråga jakande och om de villkor för utnämning av den berörda domaren som C. Limited har hänvisat till i förevarande fall är styrkta, kan den hänskjutande domstolen konstatera att dessa krav inte är uppfyllda, utan att behöva pröva de övriga omständigheter som anförts till stöd för begäran om oavhängighets- och opartiskhetstestet. Svaret på den första frågan kan således i sig vara avgörande för utgången i det nationella målet.

23 Vid förhandlingen diskuterade parterna även huruvida den andra och den tredje frågan kunde tas upp till prövning. Det hävdades i detta avseende att den hänskjutande domstolen kanske inte kan beakta EU-domstolens svar. Den hänskjutande domstolen har i det nationella målet en sammansättning med en ensamdomare som är referent och som också är ordförande i den dömande sammansättning med fem domare som är behörig att pröva C. Limiteds begäran om oavhängighets- och opartiskhetstestet. En sådan omständighet kan ge upphov till tvivel om den hänskjutande domstolens möjlighet att faktiskt tillämpa EU-domstolens tolkning av unionsrätten. Det har dessutom påpekats att lagen om Högsta domstolen inte innehåller några särskilda bestämmelser om jäv för domare som efter lottning utses att ingå i den sammansättning som ska pröva en begäran om oavhängighets- och opartiskhetstestet i förhållande till en av dessa domare. Under dessa omständigheter råder det osäkerhet om den hänskjutande domstolens möjlighet att avhjälpa alla svårigheter som EU-domstolen skulle kunna identifiera genom att besvara den andra och den tredje frågan.

24 Det ska i detta hänseende konstateras att den hänskjutande domstolen består av ordföranden i den dömande sammansättning med fem domare som har att pröva begäran om oavhängighets- och opartiskhetstestet. Det är just denna ordförande som är upphovsman till begäran om förhandsavgörande. Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 38 i sitt förslag till avgörande bekräftade den polska regeringen vid förhandlingen att ordföranden i den dömande sammansättningen enligt polsk rätt kan vidta olika åtgärder för att förhindra att sammansättningen är rättsstridig. Invändningarna mot att den andra och den tredje frågan kan tas upp till prövning kan följaktligen inte godtas.

25 De tre tolkningsfrågorna kan således tas upp till prövning.

Prövning av tolkningsfrågorna

Den första frågan

26 Den hänskjutande domstolen har ställt den första frågan för att få klarhet i huruvida artikel 19.1 andra stycket FEU, jämförd med artikel 47 i stadgan, ska tolkas så, att omständigheterna kring utnämningen av en domare i sig kan medföra ett åsidosättande av rätten till en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag, i den mening som avses i dessa bestämmelser.

27 Domstolen påpekar inledningsvis, såsom framgår av domstolens praxis, att även om domstolsväsendets organisation i medlemsstaterna, bland annat de nationella domstolarnas inrättande, sammansättning, behörighet och funktion, omfattas av medlemsstaternas befogenhet, så är medlemsstaterna likväl skyldiga att vid utövandet av denna befogenhet iaktta de skyldigheter som åligger dem enligt unionsrätten, och särskilt enligt artikel 19 FEU (se, för ett liknande resonemang, dom av den 11 juli 2024, Hann-Invest m.fl., C-554/21, C-622/21 och C-727/21, EU:C:2024:594, punkt 44 och där angiven rättspraxis, och dom av den 24 mars 2026, Rzecznik Praw Obywatelskich (Jävsinvändning mot en domare vid allmän domstol), C-521/21, EU:C:2026:242, punkt 28).

28 Principen om ett effektivt domstolsskydd, som det hänvisas till i artikel 19.1 andra stycket FEU, utgör en allmän princip i unionsrätten som bland annat har stadfästs i artikel 6.1 i Europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, som undertecknades i Rom den 4 november 1950 (nedan kallad Europakonventionen), vilken motsvaras av artikel 47 andra stycket i stadgan. Sistnämnda bestämmelse ska således i vederbörlig ordning beaktas vid tolkningen av artikel 19.1 andra stycket (se, för ett liknande resonemang, dom av den 11 juli 2024, Hann-Invest m.fl., C-554/21, C-622/21 och C-727/21, EU:C:2024:594, punkt 45 och där angiven rättspraxis, och dom av den 24 mars 2026, Rzecznik Praw Obywatelskich (Jävsinvändning mot en domare vid allmän domstol), C-521/21, EU:C:2026:242, punkt 42).

29 Regler som garanterar enskilda rätt att få sin sak prövad av en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag – i synnerhet regler som definierar detta begrepp och anger hur en sådan domstol ska vara sammansatt – utgör hörnstenen i rätten till en rättvis rättegång. En kontroll av huruvida ett organ, genom sin sammansättning, utgör en sådan domstol, när det föreligger allvarliga tvivel i fråga härom, är nödvändig för att enskilda ska kunna ha förtroende för domstolarna i ett demokratiskt samhälle (dom av den 24 mars 2026, Rzecznik Praw Obywatelskich (Jävsinvändning mot en domare vid allmän domstol), C-521/21, EU:C:2026:242, punkt 69 och där angiven rättspraxis).

30 De skyddsregler som erfordras enligt unionsrätten för oavhängighet och opartiskhet förutsätter, enligt fast rättspraxis, att det finns regler, särskilt vad gäller det berörda organets sammansättning, utnämningen av ledamöter av organet, varaktigheten av dessa ledamöters förordnanden och de grunder på vilka ledamöterna får avstå från att delta i ett avgörande, grunderna för vad som utgör jäv och de grunder med stöd av vilka ledamöterna får avsättas, som utesluter allt rimligt tvivel som enskilda rättssubjekt skulle kunna hysa beträffande organets oemottaglighet för påverkan av yttre förhållanden och organets neutralitet i förhållande till de intressen som ställs mot varandra (dom av den 6 oktober 2021, W.Ż.(Högsta domstolens avdelning för extraordinär kontroll och offentliga angelägenheter – Tillsättning), C-487/19, EU:C:2021:798, punkt 109, och dom av den 24 mars 2026, Rzecznik Praw Obywatelskich (Jävsinvändning mot en domare vid allmän domstol), C-521/21, EU:C:2026:242, punkt 70).

31 EU-domstolen har – med hänvisning till rättspraxis från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna – uttalat att rätten att få sin sak prövad av en ”domstol som har inrättats enligt lag” visserligen utgör en självständig rättighet. Icke desto mindre har denna rättighet ett mycket nära samband med skyddsreglerna avseende ”oavhängighet” och ”opartiskhet”. Enligt maktfördelningsprincipen, som är kännetecknande för hur en rättsstat fungerar, ska domstolarnas oavhängighet bland annat garanteras gentemot den lagstiftande och den

verkställande makten (dom av den 24 mars 2026, Rzecznik Praw Obywatelskich (Jävsinvändning mot en domare vid allmän domstol), C-521/21, EU:C:2026:242, punkt 72 och där angiven rättspraxis).

32 Det unionsrättsliga kravet på att en domstol ”har inrättats enligt lag” syftar dessutom till att förhindra att organisationen av domstolsväsendet överlåts till den verkställande maktens skönsmässiga bedömning och att se till att detta område regleras av en lag som antas av den lagstiftande makten på ett sätt som är förenligt med de bestämmelser som reglerar utövandet av dess befogenhet. Detta uttryck återspeglar bland annat värdet av respekt för rättsstaten och avser inte endast den rättsliga grunden för en domstols själva existens, utan även fastställandet av vilka som ska ingå i den dömande sammansättningen i varje mål samt alla andra bestämmelser i nationell rätt vars åsidosättande gör att en eller flera domares deltagande i prövningen av målet betraktas som rättsstridigt, vilket särskilt innefattar bestämmelser om den berörda domstolens ledamöters oavhängighet och opartiskhet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 26 mars 2020, Omprövning Simpson/rådet och HG/kommissionen, C-542/18 RX-II och C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, punkt 73 och där angiven rättspraxis, och dom av den 6 oktober 2021, W.Ż.(Högsta domstolens avdelning för extraordinär kontroll och offentliga angelägenheter – Tillsättning), C-487/19, EU:C:2021:798, punkt 129, och dom av den 24 mars 2026, Rzecznik Praw Obywatelskich (Jävsinvändning mot en domare vid allmän domstol), C-521/21, EU:C:2026:242, punkt 73).

33 Det är därför nödvändigt att försäkra sig om att de materiella rekvisit och de handläggningsregler som är tillämpliga då beslut om att utnämna domare ska antas är utformade på ett sådant sätt att de utesluter allt rimligt tvivel som enskilda rättssubjekt skulle kunna hysa beträffande de aktuella domarnas oemottaglighet för påverkan av yttre förhållanden och deras neutralitet i förhållande till de intressen som ställs mot varandra, när de väl har utnämnts. Det är därvid viktigt att dessa rekvisit och handläggningsregler utformas på ett sådant sätt att de krav som det erinrats om i föregående punkt kan tillgodoses (dom av den 24 mars 2026, Rzecznik Praw Obywatelskich (Jävsinvändning mot en domare vid allmän domstol), C-521/21, EU:C:2026:242, punkt 74 och där angiven rättspraxis).

34 Vad närmare bestämt gäller domarutnämningsförfaranden har EU-domstolen uttalat att dessa är av grundläggande vikt för att domstolsväsendet ska kunna fungera väl och för domstolsväsendets legitimitet i ett demokratiskt samhälle där den offentliga makten utövas under lagarna. Mot denna bakgrund utgör domarutnämningsförfaranden med nödvändighet en ofrånkomlig del av begreppet ”domstol som inrättats enligt lag”, i den mening som avses i artikel 47 andra stycket i stadgan. Det ska härvid preciseras att en domstols oavhängighet, i den mening som avses i denna bestämmelse, bedöms bland annat utifrån det sätt på vilket rättens ledamöter har tillsatts (se, för ett liknande resonemang, dom av den 24 mars 2026, Rzecznik Praw Obywatelskich (Jävsinvändning mot en domare vid allmän domstol), C-521/21, EU:C:2026:242, punkt 75 och där angiven rättspraxis).

35 Förvisso kan inte varje fel som kan inträffa under domarutnämningsförfarandet ge upphov till tvivel om domarens oavhängighet och opartiskhet och följaktligen om huruvida den dömande sammansättning där denna domare ingår utgör en ”oavhängig och opartisk domstol som inrättats enligt lag”, i den mening som avses i unionsrätten (dom av den 24 mars 2026, Rzecznik Praw Obywatelskich (Jävsinvändning mot en domare vid allmän domstol), C-521/21, EU:C:2026:242, punkt 76 och där angiven rättspraxis).

36 Enligt fast rättspraxis utgör emellertid det förhållandet att det förekommit oegentligheter i samband med utnämningen av domare i det aktuella domstolsväsendet ett åsidosättande av kravet på att en domstol ska vara inrättad enligt lag, särskilt när oegentligheten är av sådant slag och av sådant allvar att den ger upphov till en reell risk för att andra delar av statsmakten, särskilt den verkställande makten, kan komma att missbruka utnämningsmakten på ett sätt som undergräver integriteten av det beslut som utnämningsförfarandet utmynnat i och därigenom ger upphov till rimligt tvivel hos enskilda vad beträffar den eller de berörda domarnas oavhängighet och opartiskhet. Detta är fallet när det är fråga om grundläggande bestämmelser som utgör en del av det aktuella domstolsväsendets upprättande och funktionssätt (se, för ett liknande resonemang, dom av den 26 mars 2020, Omprövning Simpson/rådet och HG/kommissionen, C-542/18 RX-II och C-543/18 RX-II, EU:C:2020:232, punkt 75, och dom av den 24 mars 2026, Rzecznik Praw Obywatelskich (Jävsinvändning mot en domare vid allmän domstol), C-521/21, EU:C:2026:242, punkt 77 och där angiven rättspraxis).

37 För att det ska kunna fastställas att kravet på att en domstol ska ha ”inrättats enligt lag” har åsidosatts och att detta åsidosättande har fått vissa följder krävs det en helhetsbedömning av ett antal omständigheter som sammantagna bidrar till att väcka rimligt tvivel hos enskilda rättssubjekt vad gäller domarnas oavhängighet och opartiskhet (dom av den 24 mars 2026, Rzecznik Praw Obywatelskich (Jävsinvändning mot en domare vid allmän domstol), C-521/21, EU:C:2026:242, punkt 78 och där angiven rättspraxis).

38 I punkt 77 i domen av den 21 december 2023, Krajowa Rada Sądownictwa (Bibehållande av en domares ämbete) (C-718/21, EU:C:2023:1015), fann EU-domstolen – med tillämpning av den rättspraxis som det erinrats om i punkterna 29–31 ovan, vad gäller bedömningen av huruvida Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (avdelningen för extraordinär kontroll och offentliga angelägenheter) vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) är en ”domstol” i den mening som avses i artikel 267 FEUF –, att samtliga såväl systematiska som faktiska omständigheter, vilka kännetecknade utnämningen inom detta organ av flera domare, får till följd att det organet inte är en ”oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag”, i den mening som avses i artikel 19.1 andra stycket FEU, jämförd med artikel 47 andra stycket i stadgan (se, för ett liknande resonemang, dom av den 4 september 2025, AW ”T”, C-225/22, EU:C:2025:649, punkterna 49 och 50).

39 EU-domstolen konstaterade även i punkterna 35 och 37 i domen av den 7 november 2024, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (C-326/23, EU:C:2024:940), att de brister som påverkade förfarandet för utnämning av den ensamdomare som utgör det hänskjutande organet och som tillsatts vid tvistemålsavdelningen vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) är identiska med de brister som påverkade förfarandet för utnämning av domare vid avdelningen för extraordinär kontroll och offentliga angelägenheter, och de räcker i sig för att ge upphov till berättigade och allvarliga tvivel hos enskilda rättssubjekt beträffande denna domares oavhängighet och opartiskhet, vilket innebär att den domaren inte utgör en ”domstol” i den mening som avses i artikel 267 FEUF.

40 Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 52 i sitt förslag till avgörande kan vissa brister i förfarandet för utnämning av domare i sig tyda på att de aktuella domarna inte uppfyller kraven på oavhängighet och opartiskhet. I sådana fall kan det inte krävas att en part i förfarandet, som tar upp frågan huruvida dessa krav är uppfyllda, åberopar ytterligare omständigheter för att styrka det påstådda åsidosättandet av dessa krav.

41 När det gäller en begäran om att oavhängighets- och opartiskhetstestet ska tillämpas på en domare som ingår i en dömande sammansättning, i syfte att fastställa huruvida sammansättningen uppfyller kraven på en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag, i den mening som avses i artikel 19.1 andra stycket FEU, jämförd med artikel 47 i stadgan, ska den part som framställer en sådan begäran således kunna nöja sig med att åberopa argument som enbart grundar sig på omständigheterna kring denna domares utnämning och som visar att det vid det tillfället begicks en oegentlighet av sådant slag och av sådant allvar att den ger upphov till tvivel hos enskilda om domarens oavhängighet och opartiskhet i förhållande till den verkställande eller lagstiftande makten, utan att det är nödvändigt att åberopa andra omständigheter.

42 För det fall bestämmelserna i artikel 29 §§ 5 och 9 i lagen om Högsta domstolen tillämpas av domarna vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen), på ett sätt som innebär att de ålägger den part som begär att oavhängighets- och opartiskhetstestet ska tillämpas på en domare att, i enlighet med vad som angetts i punkt 16 ovan, åberopa ytterligare omständigheter avseende domarens uppträdande efter utnämningen som kan visa att kraven på att denna domare ska vara oavhängig och opartisk har åsidosatts, varvid denna part även ska precisera vilken inverkan detta åsidosättande har på utgången i ett visst mål, skulle en sådan tillämpning strida mot bestämmelserna i artikel 19.1 andra stycket FEU, jämförd med artikel 47 i stadgan.

43 Mot denna bakgrund ska den första frågan besvaras enligt följande. Artikel 19.1 andra stycket FEU, jämförd med artikel 47 i stadgan, ska tolkas så, att omständigheterna kring utnämningen av en domare i sig kan medföra ett åsidosättande av rätten till en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag, i den mening som avses i dessa bestämmelser, om dessa omständigheter medför en oegentlighet av sådant slag och av sådant allvar att den ger upphov till rimligt tvivel hos enskilda beträffande domarens oavhängighet eller opartiskhet.

Den andra frågan

44 Den hänskjutande domstolen har ställt den andra frågan för att få klarhet i huruvida artikel 19.1 andra stycket FEU, jämförd med artikel 47 i stadgan, ska tolkas så, att den utgör hinder för att kontrollen av huruvida kraven på oavhängighet och opartiskhet avseende en domare som tjänstgör vid en domstol och därmed rätten till en domstol som har inrättats enligt lag, i den mening som avses i dessa bestämmelser, har iakttagits, anförtros en dömande sammansättning vid denna domstol som består av en eller flera domare vilka, på grund av villkoren för deras utnämning, befinner sig i en situation som är identisk med situationen för den domare som är föremål för kontrollen.

45 Såsom har påpekats i punkt 28 ovan utgör principen om ett effektivt domstolsskydd, som det hänvisas till i artikel 19.1 andra stycket FEU, en allmän unionsrättslig princip som följer av medlemsstaternas gemensamma konstitutionella traditioner och som kommer till uttryck bland annat i artikel 6.1 i Europakonventionen, vilken motsvaras av artikel 47 andra stycket i stadgan.

46 Eftersom det i stadgan stadfästs rättigheter som motsvarar de rättigheter som garanteras i Europakonventionen, syftar artikel 52.3 i stadgan till att säkerställa det nödvändiga sammanhanget mellan rättigheterna i stadgan och motsvarande rättigheter enligt Europakonventionen, utan att detta inkräktar på unionsrättens autonomi. Enligt förklaringarna avseende stadgan om de grundläggande rättigheterna (EUT C 303, 2007, s. 17) motsvarar artikel 47 andra stycket i stadgan artikel 6.1 i Europakonventionen. Domstolen måste därför säkerställa att dess tolkning i förevarande mål garanterar en skyddsnivå som inte skiljer sig från

den skyddsnivå som garanteras enligt artikel 6.1 i Europakonventionen, såsom den tolkats av Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna (se, för ett liknande resonemang, dom av den 11 juli 2024, Hann-Invest m.fl., C-554/21, C-622/21 och C-727/21, EU:C:2024:594, punkt 46 och där angiven rättspraxis).

47 Varje medlemsstat ska, enligt artikel 19.1 andra stycket FEU, säkerställa att de instanser som i egenskap av ”domstol”, i den mening som avses i unionsrätten, har att pröva frågor om tillämpningen eller tolkningen av unionsrätten och som således hör till dess rättsmedelssystem inom de områden som omfattas av unionsrätten, uppfyller kraven på ett effektivt domstolsskydd, inklusive kravet på oavhängighet (dom av den 11 juli 2024, Hann-Invest m.fl., C-554/21, C-622/21 och C-727/21, EU:C:2024:594, punkt 47 och där angiven rättspraxis).

48 Domstolen erinrar om att detta krav på oavhängiga domstolar – vilket är oupplösligt förbundet med rättskipningsuppdraget – är en del av kärninnehållet i rätten till ett effektivt domstolsskydd och i den grundläggande rätten till en rättvis rättegång, vilka är av vital betydelse för att garantera att samtliga rättigheter som enskilda tillerkänns enligt unionsrätten skyddas och att medlemsstaternas gemensamma värden som anges i artikel 2 FEU, bland annat rättsstatsprincipen, upprätthålls (dom av den 11 juli 2024, Hann-Invest m.fl., C-554/21, C-622/21 och C-727/21, EU:C:2024:594, punkt 49 och där angiven rättspraxis).

49 Enligt fast rättspraxis aktualiseras två olika aspekter när det gäller detta krav på oavhängighet. För det första finns det en extern aspekt som förutsätter att den aktuella domstolsinstansen fullgör sina uppgifter helt självständigt, utan att vara underställd någon annan och utan att ta emot order eller instruktioner från något håll och att den således är skyddad mot yttre inblandning eller påtryckningar som kan äventyra dess ledamöters oberoende prövning och påverka deras avgöranden (dom av den 19 november 2019, A.K. m.fl. (Oavhängigheten hos avdelningen för disciplinära mål vid högsta domstolen), C-585/18, C-624/18 och C-625/18, EU:C:2019:982, punkt 121, och dom av den 11 juli 2024, Hann-Invest m.fl., C-554/21, C-622/21 och C-727/21, EU:C:2024:594, punkt 50).

50 Vidare finns det en intern aspekt som sammanfaller med begreppet opartiskhet och som handlar om att avståndet gentemot parterna och deras respektive intressen vad gäller saken i målet ska vara detsamma. Denna aspekt förutsätter att objektivitet iakttas och att det inte föreligger något annat intresse vad gäller utgången i målet än vad som följer av en strikt tillämpning av rättsreglerna (dom av den 19 november 2019, A.K. m.fl. (Oavhängigheten hos avdelningen för disciplinära mål vid högsta domstolen), C-585/18, C-624/18 och C-625/18, EU:C:2019:982, punkt 122, och dom av den 11 juli 2024, Hann-Invest m.fl., C-554/21, C-622/21 och C-727/21, EU:C:2024:594, punkt 51).

51 Dessa skyddsregler för oavhängighet och opartiskhet förutsätter att det finns regler, särskilt vad gäller organets sammansättning, som utesluter allt rimligt tvivel som enskilda rättssubjekt skulle kunna hysa beträffande organets oemottaglighet för påverkan av yttre förhållanden och organets neutralitet i förhållande till de intressen som ställs mot varandra (dom av den 19 november 2019, A.K. m.fl. (Oavhängigheten hos avdelningen för disciplinära mål vid högsta domstolen), C-585/18, C-624/18 och C-625/18, EU:C:2019:982, punkt 123, och dom av den 11 juli 2024, Hann-Invest m.fl., C-554/21, C-622/21 och C-727/21, EU:C:2024:594, punkt 52).

52 Vad närmare bestämt gäller principen om opartiskhet kräver den, såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 65 i sitt förslag till avgörande, att domarna inte har något egenintresse, inte är partiska eller har förutfattade meningar i de mål som de prövar och att de behandlar alla parter lika och rättvist.

53 Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna har slagit fast att opartiskhet normalt avser avsaknad av förutfattade meningar eller partiskhet, vilket kan kontrolleras på olika sätt. Enligt nämnda domstol ska opartiskhet bedömas utifrån ett subjektivt synsätt som består i att beakta en viss domares personliga övertygelse och beteende för att kontrollera huruvida domaren har uppvisat någon förutfattad mening eller partiskhet i det mål som denne har att pröva, men även utifrån ett objektivt synsätt, som består i att bedöma huruvida domstolen själv, bland annat genom dess sammansättning, erbjöd tillräckliga garantier för att utesluta allt rimligt tvivel om dess opartiskhet (se, för ett liknande resonemang, Europadomstolen, 15 oktober 2009, Micallef mot Malta, CE:ECHR:2009:1015JUD001705606, § 93).

54 Inom ramen för den objektiva bedömningen av opartiskhet uppkommer frågan huruvida det, oberoende av domarnas personliga agerande, finns vissa kontrollerbara omständigheter som gör det berättigat att ifrågasätta deras opartiskhet. Vid denna bedömning kan även obekräftade intryck tillmätas betydelse. Det följer av rättspraxis från Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna att man – vid prövningen av om det finns farhågor för att kraven på oavhängighet och objektiv opartiskhet inte iakttagits i ett visst mål – kan beakta hur en part i målet uppfattar saken, men detta är inte av avgörande betydelse. Det som är avgörande är om det kan anses finnas sakliga skäl för denna uppfattning (se, för ett liknande resonemang, Europadomstolen, 15 oktober 2009, Micallef mot Malta, CE:ECHR:2009:1015JUD001705606, § 96 och 98, och dom av den 19 december 2024, Vivacom Bulgaria, C-369/23, EU:C:2024:1043, punkt 33 och där angiven rättspraxis).

55 Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna har i detta avseende även slagit fast att domares deltagande i ett beslut om jävsinvändning mot en av deras kollegor, som är ledamot i samma dömande sammansättning, kan ligga till grund för en invändning om åsidosättande av artikel 6.1 i Europakonventionen om de själva är föremål för en sådan jävsinvändning (se, för ett liknande resonemang, Europadomstolen, 22 september 1994, Debled mot Belgien, CE:ECHR:1994:0922JUD002681891, § 37).

56 Ledamöterna i en dömande sammansättning som ska uttala sig i frågan huruvida en domares deltagande i en viss instans kan strida mot kravet på en domstol som har inrättats enligt lag, kan således inte själva befinna sig i en situation som är identisk med den situation som denna domare befinner sig i. Att omständigheterna kring deras egen utnämning till domare är identiska med omständigheterna kring nämnda domares utnämning kan nämligen ge upphov till rimligt tvivel hos enskilda beträffande denna sammansättnings neutralitet i förhållande till de intressen som ställs mot varandra. Härav följer att ledamöterna i nämnda sammansättning inte kan pröva frågan om denna domares oavhängighet och opartiskhet när de befinner sig i en identisk situation.

57 I förevarande fall framgår det av handlingarna i målet att bestämmelserna om det förfarande som inletts av C. Limited trädde i kraft under år 2022 till följd av en ändring av lagen om Högsta domstolen, för att säkerställa enskildas rätt till en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag, i den mening som avses i artikel 19.1 andra stycket FEU, jämförd med artikel 47 i stadgan. Det förfarandet gör det möjligt för parterna i ett förfarande vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) att begära att ett oavhängighets- och opartiskhetstest ska tillämpas på en domare vid denna domstol som ska pröva det mål som berör dem. Det förstnämnda förfarandet

syftar till att fastställa huruvida en domare som utsetts att avgöra det mål som berör dem uppfyller kraven på oavhängighet och opartiskhet, varvid prövningen av begäran anförtros en särskild sammansättning bestående av fem domare vilka utses genom lottning bland domarna vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen), dock med undantag för den domare som avses i begäran.

58 Den sammansättning vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) som med stöd av artikel 29 i lagen om Högsta domstolen ska pröva frågan huruvida en domare vid denna domstol är oavhängig och opartisk måste således själv uppfylla kraven på en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag, i den mening som avses i artikel 19.1 andra stycket FEU, jämförd med artikel 47 i stadgan.

59 Den hänskjutande domstolen vill närmare bestämt få klarhet i huruvida en domare som utnämnts vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen), på förslag av KRS i dess nya sammansättning, kan ingå i den sammansättning med fem domare som ska pröva en begäran om oavhängighets- och opartiskhetstestet som ingetts enligt artikel 29 i lagen om Högsta domstolen, när villkoren för nämnda domares egen utnämning är identiska med dem som gäller för den domare som är föremål för denna begäran.

60 Det framgår av beslutet om hänskjutande att tre av domarna i den sammansättning vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) som ska pröva begäran om oavhängighets- och opartiskhetstestet i det nationella målet, har utnämnts på förslag av KRS i dess nya sammansättning och att en av dessa tre domare redan har förklarats jävig i ett annat mål till följd av utgången av det förfarande som C. Limited har begärt ska tillämpas.

61 När en domare som tjänstgör vid Sąd Najwyższy (Högsta domstolen) har utnämnts under omständigheter som är identiska med omständigheterna kring utnämningen av den domare som är föremål för en begäran om att oavhängighets- och opartiskhetstestet ska tillämpas, vilka ligger till grund för denna begäran, kan det, såsom har angetts i punkt 56 ovan, inte godtas att den förstnämnda domaren ingår i den sammansättning vid denna domstol som ska pröva begäran.

62 Mot denna bakgrund ska den andra frågan besvaras enligt följande. Artikel 19.1 andra stycket FEU, jämförd med artikel 47 i stadgan, ska tolkas så, att den utgör hinder för att kontrollen av huruvida kraven på oavhängighet och opartiskhet avseende en domare som tjänstgör vid en domstol och därmed rätten till en domstol som har inrättats enligt lag, i den mening som avses i dessa bestämmelser, har iakttagits, anförtros en dömande sammansättning vid denna domstol som består av en eller flera domare vilka, på grund av villkoren för deras utnämning, befinner sig i en situation som är identisk med situationen för den domare som är föremål för kontrollen.

Den tredje frågan

63 Den hänskjutande domstolen har ställt den tredje frågan för att få klarhet i huruvida artikel 19.1 andra stycket FEU, jämförd med artikel 47 i stadgan, ska tolkas så, att för det fall den dömande sammansättningen vid en domstol, som har att pröva en begäran om att det ska kontrolleras huruvida en ledamot vid den domstolen uppfyller kraven på oavhängighet och opartiskhet, själv åsidosätter rätten till en domstol som har inrättats enligt lag på grund av att det i sammansättningen ingår en domare som inte uppfyller dessa krav, är den aktuella domstolen skyldig att se till att en sådan domare inte deltar i prövningen av begäran och ska, i förekommande fall, underlåta att tillämpa de nationella bestämmelser som fastställer sammansättningen, så att begäran kan prövas av en instans som uppfyller kraven i dessa unionsbestämmelser.

64 Det framgår således av den frågan att den hänskjutande domstolen vill få klarhet i huruvida artikel 19.1 andra stycket FEU, jämförd med artikel 47 i stadgan, ska tolkas så, att en nationell domstol som ska pröva vissa domares oavhängighet och opartiskhet är skyldig att se till att den dömande sammansättningen vid denna domstol som utför prövningen inte omfattar domare som inte uppfyller dessa krav och, om så är fallet, vilka åtgärder den domstolen är skyldig att vidta i detta syfte.

65 Enligt fast rättspraxis innebär principen om unionsrättens företräde att denna rättsordning har företräde framför respektive medlemsstats nationella rätt. Denna princip medför således en skyldighet för alla myndigheter i medlemsstaterna att säkerställa unionsbestämmelsernas fulla verkan, och medlemsstaternas lagstiftning kan inte påverka verkan av de unionsrättsliga bestämmelserna inom medlemsstaterna (dom av den 13 juli 2023, YP m.fl. (Upphävande av immunitet och avstängning av en domare), C-615/20 och C-671/20, EU:C:2023:562, punkt 61 och där angiven rättspraxis).

66 Nämnda princip innebär bland annat att varje nationell domstol som inom ramen för sin behörighet ska tillämpa unionsbestämmelser är skyldig att säkerställa att dessa bestämmelser ges full verkan i det mål som den ska avgöra genom att, med stöd av sin egen behörighet, vid behov underlåta att tillämpa nationell lagstiftning eller praxis som strider mot en unionsrättslig bestämmelse med direkt effekt, utan att det är nödvändigt att vare sig begära eller avvakta ett föregående upphävande av denna genom ett lagstiftnings- eller annat konstitutionellt förfarande. Iakttagandet av denna skyldighet krävs bland annat för att säkerställa att medlemsstaternas likhet inför fördragen respekteras och utgör ett uttryck för den princip om lojalt samarbete som stadfästs i artikel 4.3 FEU (dom av den 13 juli 2023, YP m.fl. (Upphävande av immunitet och avstängning av en domare), C-615/20 och C-671/20, EU:C:2023:562, punkt 62 och där angiven rättspraxis).

67 Domstolen har redan slagit fast att artikel 19.1 andra stycket FEU, tolkad mot bakgrund av artikel 47 i stadgan – som ålägger medlemsstaterna en klar, precis och ovillkorlig resultatförpliktelse bland annat vad gäller oavhängigheten och opartiskheten hos de domstolar som ska tolka och tillämpa unionsrätten samt kravet på att dessa domstolar ska ha inrättats enligt lag – har direkt effekt. Detta innebär att en nationell domstol ska underlåta att tillämpa en bestämmelse, rättspraxis eller administrativ praxis i den nationella rättsordningen som strider mot dessa bestämmelser i unionsrätten såsom de har tolkats av EU-domstolen (dom av den 13 juli 2023, YP m.fl. (Upphävande av immunitet och avstängning av en domare), C-615/20 och C-671/20, EU:C:2023:562, punkt 63 och där angiven rättspraxis).

68 Av fast rättspraxis framgår också att även om det inte har antagits några nationella lagstiftningsåtgärder för att få ett fördragsbrott som fastställts av EU-domstolen att upphöra, så ankommer det på de nationella domstolarna att vidta alla nödvändiga åtgärder för att underlätta genomförandet av unionsrättens fulla verkan i enlighet med slutsatserna i den dom i vilken fördragsbrottet fastställts. Enligt principen om lojalt samarbete i artikel 4.3 FEU är de nationella domstolarna dessutom skyldiga att undanröja de otillåtna följderna av en överträdelse av unionsrätten (se, för ett liknande resonemang, dom av den 10 mars 2022, Grossmania, C-177/20, EU:C:2022:175, punkterna 38 och 63, och där angiven rättspraxis, och dom av den 13 juli 2023, YP m.fl. (Upphävande av immunitet och avstängning av en domare) C-615/20 och C-671/20, EU:C:2023:562, punkt 64).

69 För att uppfylla de skyldigheter som det erinrats om i punkterna 65–68 ovan ska en nationell domstol i så stor utsträckning som möjligt tolka den relevanta nationella lagstiftningen på ett sätt som är förenligt med de krav som följer av unionsrätten. Även om en sådan tolkning inte gör det

möjligt att undvika ett åsidosättande av enskildas rätt till en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag, är den domstolen emellertid, för att säkerställa unionsrättens företräde, skyldig att underlåta att tillämpa de nationella bestämmelserna i fråga, bland annat när dessa bestämmelser skulle leda till att ett mål prövas av domare som skulle kunna sakna, eller framstå som att de saknar den opartiskhet som krävs (se, för ett liknande resonemang, dom av den 6 oktober 2021, W.Ż. (Högsta domstolens avdelning för extraordinär kontroll och offentliga angelägenheter – Tillsättning), C-487/19, EU:C:2021:798, punkterna 159 och 161, och dom av den 13 juli 2023, YP m.fl. (Upphävande av immunitet och avstängning av en domare) C-615/20 och C-671/20, EU:C:2023:562, punkt 65).

70 Artikel 19.1 andra stycket FEU ålägger emellertid inte medlemsstaterna någon enhetlig modell för att säkerställa ett effektivt domstolsskydd, eller för att återupprätta det förtroende för domstolsväsendet som allmänheten har förlorat på grund av systemrelaterade oegentligheter vid tillsättningen av domartjänster (dom av den 24 mars 2026, Rzecznik Praw Obywatelskich (Jävsinvändning mot en domare vid allmän domstol), C-521/21, EU:C:2026:242, punkt 64).

71 Det ankommer således på den berörda medlemsstatens rättsordning att fastställa de processuella regler som gör det möjligt att säkerställa att en begäran om att det ska kontrolleras huruvida en ledamot vid en domstol uppfyller kraven på oavhängighet och opartiskhet, prövas av en dömande sammansättning som iakttar de krav som följer av den grundläggande rätten till ett effektivt rättsmedel och till en opartisk domstol.

72 Mot denna bakgrund ska den tredje frågan besvaras enligt följande. Artikel 19.1 andra stycket FEU, jämförd med artikel 47 i stadgan, ska tolkas så, att för det fall den dömande sammansättningen vid en domstol, som har att pröva en begäran om att det ska kontrolleras huruvida en ledamot vid den domstolen uppfyller kraven på oavhängighet och opartiskhet, själv åsidosätter rätten till en domstol som har inrättats enligt lag på grund av att det i sammansättningen ingår en domare som inte uppfyller dessa krav, är den aktuella domstolen skyldig att se till att en sådan domare inte deltar i prövningen av begäran och ska, i förekommande fall, underlåta att tillämpa de nationella bestämmelser som fastställer sammansättningen, så att begäran kan prövas av en instans som uppfyller kraven i dessa unionsbestämmelser. I synnerhet ska domare som inte uppfyller kraven på erforderlig opartiskhet uteslutas från den dömande sammansättning som ska göra den prövningen. Det ankommer således på den berörda medlemsstatens rättsordning att fastställa de processuella regler som gör det möjligt att säkerställa att en sådan begäran prövas av en dömande sammansättning som iakttar de krav som följer av den grundläggande rätten till ett effektivt rättsmedel och till en opartisk domstol.

Rättegångskostnader

73 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (fjärde avdelningen) följande:

1) Artikel 19.1 andra stycket FEU, jämförd med artikel 47 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna,

ska tolkas så,

att omständigheterna kring utnämningen av en domare i sig kan medföra ett åsidosättande av rätten till en oavhängig och opartisk domstol som har inrättats enligt lag, i den mening som avses i dessa bestämmelser, om dessa omständigheter medför en oegentlighet av sådant slag och av sådant allvar att den ger upphov till rimligt tvivel hos enskilda beträffande domarens oavhängighet eller opartiskhet.

2) **Artikel 19.1 andra stycket FEU, jämförd med artikel 47 i stadgan om de grundläggande rättigheterna,**

ska tolkas så,

att den utgör hinder för att kontrollen av huruvida kraven på oavhängighet och opartiskhet avseende en domare som tjänstgör vid en domstol och därmed rätten till en domstol som har inrättats enligt lag, i den mening som avses i dessa bestämmelser, har iakttagits, anförtros en dömande sammansättning vid denna domstol som består av en eller flera domare vilka, på grund av villkoren för deras utnämning, befinner sig i en situation som är identisk med situationen för den domare som är föremål för kontrollen.

3) **Artikel 19.1 andra stycket FEU, jämförd med artikel 47 i stadgan om de grundläggande rättigheterna,**

ska tolkas så,

att för det fall den dömande sammansättningen vid en domstol, som har att pröva en begäran om att det ska kontrolleras huruvida en ledamot vid den domstolen uppfyller kraven på oavhängighet och opartiskhet, själv åsidosätter rätten till en domstol som har inrättats enligt lag på grund av att det i sammansättningen ingår en domare som inte uppfyller dessa krav, är den aktuella domstolen skyldig att se till att en sådan domare inte deltar i prövningen av begäran och ska, i förekommande fall, underlåta att tillämpa de nationella bestämmelser som fastställer sammansättningen, så att begäran kan prövas av en instans som uppfyller kraven i dessa unionsbestämmelser. I synnerhet ska domare som inte uppfyller kraven på erforderlig opartiskhet uteslutas från den dömande sammansättning som ska göra den prövningen. Det ankommer således på den berörda medlemsstatens rättsordning att fastställa de processuella regler som gör det möjligt att säkerställa att en sådan begäran prövas av en dömande sammansättning som iakttar de krav som följer av den grundläggande rätten till ett effektivt rättsmedel och till en opartisk domstol.

Underskrifter